

ter, verb. *Dicortium*, q. 3; unde infert profitentes tertium ordinem B. Francisci non liberari vinculo matrimonii rati, quia ordo ille non est approbatus in ratione status religiosi. Idem Panormitanus et alii, in *c. Ex parte*, de Conv. conjug. Intelligendum est autem de his qui non vivunt in communi et profitentur regulam juxta declarationem Xisti IV, quæ rationem habet approbationis.

19. Deinde necessarium est, ut professio sit integra et perfecta, id est, non relaxata, quoad ipsa vota; quod adverte propter religiones militares, in quibus solum jam voveatur castitas conjugalis; de quibus manifestum est per earum votum non dirimi matrimonium ratum, quod Soto extendit etiam ad Milites S. Joannis. Oppositum tamen verius est, ut infra suo loco dicemus, et notavit Corduba in Summa, q. 178, quia illa professio adhuc integra manet quoad totam substantiam voti castitatis. Hinc vero oriebatur quæstio de religiosis Societatis nondum solemniter professis, an eorum votum dirimat præcedens matrimonium ratum. Sed de hoc infra in proprio loco dicetur. Nunc partem negantem ut probabilior supponimus. Alia etiam hic quæstio occurrebat de eremitis, an per eorum statum et votum dirimatur matrimonium. Id enim affirmat Paludanus supra, et Antonin., tertia parte, titulo primo, c. 21, § 3, sed oppositum est verum, ut dixi supra disputando de voto simplici castitatis, et nunc est certum, quia talis status non est per Sedem Apostolicam ut religiosus approbatus.

CAPUT XXVI.

UTRUM IN SOLEMNE VOTUM CASTITATIS RELIGIOSÆ
CADERE POSSIT DISPENSATIO.

1. *In duplici sensu quæstio disputari potest.* — Hæc quæstio in duplici sensu (ut de paupertate diximus) disputari potest: unus est, an votum castitatis, solemnizatum per professionem religiosam, per legitimam dispensationem ipsius professionis dispensari possit, vel potius necessario, et quasi consecutione quadam dispensetur, et totaliter auferatur. Alter sensus est, an, perseverante vinculo professionis quoad substantiam ejus, et consequenter durante etiam voto solemniter continentie quoad alias obligationes ejus, possit dispensari cum tali persona quoad aliquem usum castitatis. De priori sensu parva superest nobis disputatio, suppositis quæ

supra diximus de dispensatione in professione religiosa. Et ita omnes auctores ibi citati pro sententia nostra, qua asseruimus posse Pontificem dispensare in professione religiosa, faciendo de religioso professo non religiosum, affirmant, in eodem casu, et ex eadem causa posse votum solemniter castitatis omnino auferre; quin potius multi eorum expressius de voto castitatis id affirmant; alii inter illud et professionem nihil distinguunt. Auctores etiam, qui negant hoc votum posse dispensari, in hoc maxime fundantur, quod professio ipsa dispensabilis non est; supposita autem professionis dispensatione, nullus eorum negaret castitatis votum et obligationem cum illa consequenter tolli posse. Ex illa ergo hypothesi dici potest hæc communis omnium sententia, quæ eisdem rationibus fundari potest ac defendi, quibus circa professionem usi sumus.

2. Duo autem in hoc puncto addenda hic occurrunt. Unum est, non solum posse, sed etiam necessaria consecutione auferri votum castitatis religiosæ, ablato vinculo professionis, quando simpliciter fit dispensatio, nullo imposito onere, neque acceptato ab eo qui dispensatur. Probat, quia votum illud non fuit emissum, nisi ut annexum tali professioni et statui; ergo, ablato statu, et professionis vinculo, consequenter aufertur votum. Confirmatur ac declaratur, quia ablata professione aufertur solemnitas voti, tum quia tota solemnitas illius voti est ratione professionis, juxta *c. unicūm*, de Voto, in 6; tum etiam quia, ablato vinculo professionis, persona jam non manet sub dominio religionis, sed fit sui juris ac potestatis, et consequenter manet habilis ad matrimonium; ergo ablata est solemnitas voti; ergo et votum ipsum, quia ex intentione voventis non est factum nisi ut solemniter, et quasi ad confirmandam traditionem factam in tali statu. Et ideo traditione sublata ipsum etiam evanescit. Sicut quando contingit professionem fieri in aliqua religione, et ex impedimento occulto esse nullam, consequenter etiam votum castitatis nullum est, nullamque inducit obligationem voti simplicis, nisi vel aliud constet de intentione voventis in jure, vel aliud sit in aliquo speciali casu expressum.

3. Secundo addo, moraliter loquendo, non posse saltem licite dispensari in professione, vel solemnitate hujus voti, quin in voto ipso dispensetur. Dico, *moraliter loquendo*, quia ex objecto, vel connexionione rerum, non est in

hoc repugnantia quod dispensetur cum alio in professione religiosa, non pure, sed admittendo commutationem aliquam, videlicet commutando illum statum in statum simplicis continentie, auferendo talem personam omnino a potestate et dominio talis religionis, vel auferendo simul alia duo vota, paupertatis et obedientie; vel alterum illorum, vel neutrum, pro arbitrio dispensantis, si causa justa subesset; hac enim posita, non deesset potestas in Pontifice, nam si potest simpliciter dispensare, multo magis poterit commutare, quia hoc minus est, et actus est ejusdem ordinis, nullamque involvit repugnantiam; sic enim quando Pontifex dispensat cum religioso, ut ab arctiori religione transeat ad laxiorem, quædam dispensatio fit cum commutatione admixta; ita ergo posset status religiosus commutari in statum eremiticum, verbi gratia, qui religiosus non sit; jam enim supponimus posse Pontificem facere de religioso non religiosum, et per hoc solum additur, quod loco illius status imponat novum onus, minus quidem perfectum, sed de melioribus bonis. Unde duobus etiam modis intelligi posset hoc fieri: primo, relinquendo talem personam inhabilem ad matrimonium; secundo, relinquendo illam cum simplici voto castitatis; et utrumque modum censeo esse possibilem, quantum est ex potentia agentis, et non repugnantia materie. Primum quidem, quia censeo Pontificem posse reddere inhabilem ad matrimonium personam voventem in facie Ecclesiæ solam castitatem, præsertim si a principio ea lege et conditione illam voveat; ergo multo magis poterit per modum commutationis vel dispensationis totum hoc onus relinquere in persona, quæ per voluntariam professionem et promissionem illud jam habebat. Secundum autem facile etiam patet, quia inhabilitas hæc ad matrimonium omnino pendet ex jure ecclesiastico, ut supra vidimus; ergo non repugnat illam omnino dispensari simul cum professione, relicta sola obligatione voti simplicis circa continentiam servandam.

4. Quamvis autem hæc vera sint, potestate ipsa et materia ejus veluti speculative consideratis, nihilominus practice et moraliter assero talem dispensationem et commutationis modum, vix posse habere locum, ex defectu legitime causæ ad sic dispensandum. Suppono enim votum non posse dispensari sine legitima causa; si quæ autem potest occurrere causa legitima ad dispensandum in profes-

sione religiosa, faciendo de religioso non religiosum, illa est, ut talis persona matrimonium contrahat, in aliquo casu ad bonum commune valde necessario; omnis enim alia ratio, vel necessitas, quæ cogitari possit, absque mutatione status religiosi, per alias facultates vel dispensationes remedium sufficiens recipere potest, ut facile cogitanti patebit; ergo repugnantia est dicere intervenire causam sufficientem ad dispensandum cum religioso, ut religiosus non sit, cum obligatione perpetuo servandi continentiam, nam hæc obligatio vel destruit legitimam causam, vel impedit remedium ejus.

5. Dices: præter illam causam possunt alia excogitari, ob quas dispensetur cum religioso in reliquis, salvo cœlibatu, nimirum, si ad bonum animæ ejus, censeatur moraliter necessarium, vel quia non potest cum communitate, et sub jugo obedientie et paupertatis, sine frequenti et gravi lapsu vivere, sperat autem posse et continenter, et sancte, solitariam vitam agere. Item posset esse necessarium, vel valde utile ad commune bonum alicujus regni, religiosum aliquem ab statu suo abducere, non ut hæredes regni generaret, sed ut bella regni gereret, aut illud gubernaret, vel alia ejus negotia tractaret, quæ in religioso statu decenter fieri non possent; posset ergo tunc in statu dispensare, salva continentia, tunc enim tale onus non repugnet cum legitima causa dispensandi. Respondeo, in his et similibus casibus, posse sufficiens remedium adhiberi absque dispensatione in statu religioso quoad substantiam ejus, dispensando solum in usu, vel observantiis ejus; ut in priori casu sufficeret facultas vivendi extra communitatem, sub obedientia Episcopi, vel etiam solius Pontificis, et cum ampla facultate utendi bonis temporalibus absque proprio dominio, eademque posset sufficere in posteriori casu, addendo, si opus esset, mutationem habitus, et similia, tali muneris vel actioni opportuna. Dico præterea tot posse excogitari circumstantias ex parte personarum, vel regni, seu actionum, ut possit honestari talis modus dispensationis, et justificari causa ejus, et ideo non dixi hoc esse impossibile simpliciter, sed moraliter non posse contingere, quia revera circumstantiæ illæ cogitari potius valent, quam reipsa simul conjungi.

6. *In voto castitatis religiosæ duo includuntur.* — Dixi autem non posse hoc fieri *saltem licite*, quia in professione religiosa et

voto castitatis ejus duo sunt, scilicet, obligatio ad Deum et religionem, quæ inde resultat, et inhabilitas ad matrimonium. Primum est de jure naturali et divino, et ideo nec licite nec valide auferri potest sine legitima causa. Secundum autem est de jure ecclesiastico, et ideo, licet dispensari non possit sine causa legitima, tamen si dispensatio detur, valebit. Si ergo fingamus Pontificem facere dictam commutationem relinquendo personam, quantum est ex se, cum solo voto simplici continentiae, sine ulla inhabilitate, absque justa causa, non tenebit quidem dispensatio, in illa commutatione inclusa, quoad tollendum vinculum et obligationem quæ ex professione nascitur; tenebit autem quoad tollendas inhabilitates quæ ex positivo jure oriuntur, quamvis etiam quoad hanc partem illicite concedatur, et ideo posita est disjunctio, quæ singulis partibus cum proportione accommodanda est.

7. *Quid sentiendum de hac dispensatione juxta secundum sensum num. 1 positum.* — In altero sensu dubitatio est, an possit dispensare Pontifex cum religioso in voto castitatis quoad usum ejus, non auferendo omnino votum castitatis, nec statum religiosum, nec vinculum professionis, ita ut religiosus professus, manens religiosus, licite ac valide contrahat et consummet matrimonium ex dispensatione. Quam quæstionem nullus fere Doctorum attingit, fortasse quia partem negantem tanquam manifestam supponunt. Qui enim simpliciter existimant votum solemne continentiae non esse dispensabile, manifeste hoc sentiunt etiam in hoc sensu. Qui autem hoc votum faciunt dispensabile, in hoc maxime fundantur, quod totus status religiosus mutabilis est, indicantes in sensu (ut ita dicam) composito repugnantiam involvi, ut cum religioso, manente religioso, in voto solemni dispensetur. Quod sentiunt communiter Canonistæ in cap. *Cum ad monasterium*, de Statu Monach., et potest fundari in illo textu, quatenus dicit Pontificem non posse dispensare cum religioso in voto paupertatis vel castitatis; cum enim hoc a nobis non admittatur in sensu diviso, erit saltem intelligendum in sensu composito. Secundo, fundari hoc potest in generali ratione voti et status religiosi; status enim religiosus essentialiter constituitur ex voto castitatis, seu illud habet annexum; repugnat ergo manere religiosum, et sine voto castitatis. Rursus quamvis possit votum per dispensatio-

nem auferri, repugnat nihilominus quod maneat votum, et dispensetur in obligationem ejus, quia hoc est contra jus naturale; ergo de primo ad ultimum repugnantia est dispensari cum religioso, manente religioso, in observatione continentiae. Et in hoc est clara differentia inter religiosum et clericum in sacris, quam agnovit D. Thom., 2. 2. quæst. 88, articulo undecimo, quod clericus manens clericus facile potest dispensari ut ducat uxorem, quia votum continentiae non est essentialiter annexum clericatui, et ideo potest manere sine voto castitatis, quod non ita est in statu religioso; in hoc autem invenietur convenientia, quæ confirmat rationem factam, quia non potest dispensari cum clerico retinente non solum clericatum, sed etiam votum castitatis, ut licite ducat uxorem; ergo similiter, etc. Tandem confirmatur exemplo D. Thomæ, quia non potest dispensari ut liceat uti calice consecrato, et consecrationem retinente, ad profanos usus, quia hoc repugnat ratione naturali, et involvit intrinsicam malitiam; ergo similiter, etc.

8. *Papa dispensare potest in voto solemni castitatis, non dispensando in ipso statu, et professione religiosa.* — Nihilominus contraria sententia recte explicata vera est, quam indicavit Navar., in Enchiridio de Oratione, c. septimo, numero vigesimo, distinguens duplicem dispensationem cum religioso: unam, per quam desinit esse religiosus; aliam, per quam solum datur ei facultas ducendi uxorem, per quam, inquit, solum non desineret esse religiosus, refertque seipsum ad tractandum de redditibus ecclesiasticis, quæstione prima, monitu 55, et quæstione tertia, monitu 44, et suppositis principiis traditis, efficaciter persuaderi potest. Et imprimis suppono, existente voto simplici integræ castitatis (et idem est de quolibet alio cum proportione), posse Pontificem dispensare in illo quoad unum actum, non dispensando quoad alios; ut dispensando in conjugio et usu ejus, non vero quoad alios actus, seu (quod idem est) commutando castitatem simpliciter, in castitatem conjugalem; imo etiam posset non permittere per talem dispensationem omnino conjugium, sed solum quoad primum matrimonium, ita ut ex vi ejusdem voti non possit transire ad secundas nuptias mortua conjugee, et simili alio modo limitare potest dispensationem seu commutationem, pro ratione causæ, et juxta arbitrium suum. Est enim votum illud, quoad extensionem objecti, quasi divisi-

bile, et ideo potest non in totum, sed pro majori vel minori parte auferri pro arbitrio dispensantis, juxta exigentiam causæ. Et hoc modo non repugnat, manente voto simplici castitatis, dispensari in aliquo usu ejus, quamquam in rigore maneat omnino idem, seu æque integrum ac antea erat. Ita ergo in præsentem dicimus de voto solemni, non posse quidem dispensari in usu ejus quoad contrahendum matrimonium, quin aliquo modo mutetur seu minuatur integritas illius voti, et status religiosi, vel perpetuo, vel pro aliquo tempore; nihilominus tamen posse dispensari in hujusmodi usu, non auferendo totaliter, vel substantialiter (ut sic dicam) vinculum, seu statum religiosum, et votum continentiae illius.

9. Quod imprimis suadeo exemplo religionum militarium, quæ prius integram castitatem profitebantur, et postea cum eis dispensatum est, ut, retento religionis statu, ad solam castitatem conjugalem obligentur. Dicit fortasse aliquis non esse dispensatum cum his qui prius solemniter professi fuerant, sed pro his tantum qui post illam mutationem in illo instituto factam profiterentur. Respondetur, esto de facto ita fuerit, quantum ex Bullis Pauli III et Gregorii XIII intelligi potest, nihilominus id non fuit ex defectu potestatis, sed quia ratio dispensandi tunc fortasse non plus postulabat. Si enim potuit Pontifex de novo admittere aliquos ad statum religiosum, cum voto solius castitatis conjugalis, cur non potuisset dispensare cum hujusmodi professis, ut a primo statu illius religionis transirent ad secundum? vel si non erat causa sufficiens ad dispensandum cum omnibus, poterat esse in aliquibus, quod nobis satis est, sicut dispensat cum aliquo, ut a religione arctiori transeat ad laxiorem; quod enim relaxatio tanta fuerit, ut etiam ad matrimonium contrahendum licentia data sit, non obstat potestati, si sufficiens causa subsit, quia totum illud continetur intra latitudinem illius status religiosi, et inhabilitas matrimonii, in qua dispensatur, res est de jure humano. Unde etiam Soto, inter auctores contrariæ sententiæ, fatetur posse Pontificem dispensare cum milite S. Joannis, ut ducat uxorem; quod ego intelligo facilius fieri posse relicto voto castitatis conjugalis, et statu religioso illius professionis, quoad reliquas obligationes, ad eum modum quo nunc est in militibus aliarum religionum. Diceret autem fortasse Soto, illum statum, qui manet facta

illa mutatione, non esse vere religiosum. Sed de hoc infra disputandum a nobis est, ubi ostendemus oppositum esse absolute verum; deinde nunc addimus, argumentum a simili, vel a fortiori, semper manere æque efficax, tum quoad hoc, ut possit Pontifex commutare votum castitatis inhabilitans ad matrimonium in aliud non habens annexam illam inhabilitatem, et votum castitatis simpliciter in votum castitatis conjugalis; tum etiam quantum ad hoc, ut possit dispensare in voto castitatis, hoc modo retento statu religioso, saltem secundum quid; nam inde plane sequitur posse etiam fieri cum quacumque minima diminutione illius status, quæ cum actu matrimonii esse potuerit; hæc autem tam parva esse potest, ut non tollat statum religiosum simpliciter, quamvis suspendat, ut ita dicam, usum ejus, ut ex sequenti discursu patebit.

10. Secundo argumentor in hunc modum, quia status religionis simpliciter, et vinculum matrimonii simpliciter possunt simul esse in eadem persona; ergo potest per dispensationem Summi Pontificis fieri, ut, manente in eadem persona statu religionis, simpliciter liceat illi matrimonium contrahere et consummare. Antecedens patet de facto in conjugatis, qui post matrimonium consummatum mutuo consensu religionem simpliciter profiterentur; vere enim simpliciter ac perfecte religiosi manent, quamvis matrimonii vinculum integrum etiam inter eos perseveret. Consequentia autem probatur primo, ex his quæ de hujusmodi conjugato professo jura statuunt; nam, licet regulariter talis religiosus non possit licite redire ad actum conjugalem, nihilominus in aliquo casu cogitur redire ad petitionem alterius conjugis, ut supra vidimus, juxta c. *Ex parte*, et c. *Consuluit*, juncto c. 1, de Conversione conjugatorum. Tunc autem non amittit talis personas tatum religionis simpliciter, sed impeditur ad tempus ab aliquo usu illius status. Sicut servus sine licentia domini professionem faciens, religiosus manet, licet ratione servitutis impeditus maneat ne religioni libere inservire debeat, sed domino. Cujus etiam signum est, quia talis persona, quantum est ex se, tenetur castitatem servare, et si conjux moriatur, nec valide poterit novum matrimonium contrahere. Ergo ad eundem modum posset Summus Pontifex, interveniente vera causa et necessitate dispensandi, cum persona religiosa, ut transeat ad nuptias, id facere, cum hac limitatione, ut quoad omnia alia retineat statum religiosum

simul cum vinculo matrimonii, quo durante excusetur etiam ab actuali usu status religiosi, quoad ea tantum quæ cum usu matrimonii repugnant. Probatur consequentia, quia in compositione seu conjunctione horum duorum statuum dicto modo, non est repugnantia ex parte ipsorum, ut declaratum est, nec repugnat etiam ex parte dispensantis, propter defectum potestatis, tum quia hæc potestas, pro capacitate materiæ, extenditur ad omnia quæ alias non repugnant, nec irrationabilia sunt; tum etiam quia plus est omnino auferre statum religiosum, quam cum illa limitatione ejus usum suspendere. Unde etiam ex defectu causæ, non potest esse repugnantia, imò minor videtur sufficere ad hoc dispensationis genus, quia occurrenti, verbi gratia, communi necessitati, sufficienter subvenitur per illum modum licentiæ ac dispensationis; solum enim supponitur esse necessarium ut illa persona vacet generationi alicujus filii, qui possit esse hæres regni, verbi gratia, quod illo modo satisfieri potest. Aliunde vero quoad alia potest status religiosus simul servari, partim actu, partim obligatione et animi præparatione; nam potest actu servari castitas conjugalis; item posset talis persona nunquam petere debitum, sed tantum reddere, vel saltem ex voto specialiter teneri ad nunquam petendum, nec consummandum matrimonium, nisi propter generandam prolem; item posset manere obligata ad alias observantias regulares, quæ cum usu matrimonii directe non repugnant. Denique posset manere prohibita, vel etiam inhabilis ad contrahendum aliud matrimonium defuncto conjugate, si ex illo prolem haberet, per quam subventum esset necessitati in qua fundatur dispensatio; nihil ergo est cur repugnet ita fieri dispensationem; imò si non ita fit, quando similis necessitas occurrit, potius est ut benignior et major fiat dispensatio, et ut scrupuli ac onera tollantur.

11. *Ex dispensatione licet uti calice consecrato ad communem usum necessarium, et non malum.* — Tertio declaratur illo exemplo calicis consecrati, ipsum retorquendo. Nam, licet jure ordinario non possit vas consecratum ad profanos et communes usus destinari, in aliquo tamen casu, et urgente gravi necessitate, potest dispensari, ut liceat uti hujusmodi vase ad aliquem communem et ordinarium usum, non malum, sed bonum, et nature necessarium, ut si non esset aliud remedium ad bibendum, et extinguendam si-

lim, vel quidpiam simile; ad eum modum quo David, urgente necessitate, panes propositionis accepit, 1 Regum 21, cujus factum Christus defendit, Matth. 12, ut ibi Hieronymus, Chrysostomus et alii notarunt. Ergo similiter quamvis persona sit consecrata per professionem, propter gravem Reipublicæ necessitatem poterit ei licite concedi usus matrimonii, retenta etiam consecratione; quia ille usus licet communis dici possit, quatenus non est ex melioribus bonis, non tamen est malus, et interdum esse potest communitati necessarius. Dices, hoc argumento probaretur sine dispensatione posse hoc fieri; ita enim fieri posset illud de calice, in urgente extrema necessitate. Respondetur in rigore ita sentire eos, qui dicunt magis esse hoc licitum per interpretationem, quam per dispensationem; essetque fortasse id verisimile, si necessitas esset evidentissima, et adeo urgens, ut non possit Summus Pontifex, vel alius gerens vicem ejus, conveniri; tamen, quia hæc duo moraliter non possunt contingere, ideo satis inde concluditur hoc fieri posse saltem per modum dispensationis.

12. Tandem declaratur: nam si fingamus utrumque conjugem post generatum filium regni hæredem, ex mutuo consensu religionem profiteri, postea vero, mortuo filio, vel filiis, regnum in prædictam gravem necessitatem redigi, cur non poterit Pontifex eis facultatem facere, ut iterum inter se conveniant ad filium aliquem procreandum (suppono enim adhuc esse, et ætate, et viribus habiles)? Nulla certe probabilis ratio afferri potest, cur hoc superet Pontificis potestatem, cum inter rationem temperantiæ et justitiæ ille actus licitus ac legitimus esse possit, ratione vinculi matrimonii quod inter illas personas permanet; intra rationem autem religionis possit etiam actus ille honestari remittendo ex parte Dei obligationem voti castitatis, quod ex legitima causa facere potest Christi Vicarius, et supremus in terris dispensator; nam quod illud votum sit pactum in religione, non mutat specificè obligationem ejus, neque addit novum aliquod jus divinum vel naturale, ratione cujus illa dispensatio repugnet, ut sæpius est in superioribus ostensum; ergo in eo casu poterit ea dispensatio concedi solum quoad unum vel alium actum sufficientem ad remedium occurrentis necessitatis, integro manente statu religioso utriusque personæ quoad reliquas omnes obligationes; ita ut, impleto tempore, seu ac-

tu dispensationis, separari et ad observantiam prioris status redire teneantur.

13. *Tribus modis hæc dispensatio fieri potest.* — Ex quibus tandem concludimus, tribus modis posse intelligi hanc fieri dispensationem, non omnino ablato religionis statu. Primo, dispensando in solo usu matrimonii, eo quod vinculum jam supponatur, ut in casu proxime præcedenti. Secundo, dispensando simul in vinculo et usu, id est, ut matrimonium denuo contrahi et consummari possit, sub ea conditione ut, eo non obstante, persona in reliquis maneat obligata ad castitatem, et inhabilis ad quodlibet aliud matrimonium, in quocumque eventu. Denique ligata vinculo religionis, neque enim existimari potest in eo casu solum relinqui simplex votum castitatis conjugalis, cum simplici etiam obligatione redeundi ad statum religiosum, si matrimonium illud per mortem alterius conjugis dissolvatur, nam revera longe majus est vinculum quod relinquitur, tum quia per illa vota simplicia non fit persona inhabilis ad aliud matrimonium, dissoluto primo; tum etiam (quod caput est) quia illa persona, mortuo illo conjugate, non indigeret nova professione, ut esset vere religiosa, neque esset necessaria nova traditio, ut monasterium jus haberet in talem personam; quia prius jus integrum semper mansit, nam per dispensationem non fuit ablatum, sed impeditum, seu suspensum quoad usum, durante alio statu; sicut servus, qui professus fuit religionem invito domino, licet durante servitute excusetur ab usu, seu actuali obedientia religiosi status, quacumque ratione postea recipiat libertatem a servitute, manet sub jugo religionis absque nova professione.

14. Tertio modo posset intelligi hæc dispensatio solum quoad contrahendum licite et valide matrimonium, sine licentia consummandi illud, quæ dispensatio ex parte causæ et materiæ videri potest facilius; ratione autem periculi, et aliorum effectuum moralium habet specialem difficultatem, et ideo nunquam fit, nec forte expedit fieri. Declaro singula, proposito casu in quo aliquis, qui defloravit virginem, et ex ea filium naturalem genuit, postea religionem professus est. Potest enim in eo casu gravis causa, vel necessitas occurri, ut filius ille per subsequens matrimonium legitimus fiat; vel ut possit succedere in jure regni, verbi gratia, vel alterius hæreditatis, vel ob aliam similem causam. Posset ergo in eo casu habilitari persona, et

dari facultas ad contrahendum matrimonium, solum ad prædictum effectum; quia id satis esset ad subveniendum illi necessitati, et non repugnat matrimonium valide et licite contrahi, sine animo consummandi illud; quæ ratione diximus in superioribus posse aliquando licite contrahi dicta intentione, non obstante simplici voto continentiæ, aut religionis, argumento c. *Commissum*, de Sponsalibus; ergo nihil est quod huic modo dispensationis repugnet. Aliunde vero actus ille contrahendi matrimonium sine animo consummandi, nihil derogat castitati, parumque aut nihil impedit etiam usum et executionem religiosi status; ergo ex hac parte talis dispensatio longe facilius est. Unde etiam fit ut ex minori causa concedi valeat, non solum propter bonum unius regni, sed etiam propter conservandam illustrem aliquam domum, seu hæreditatem, et propter reparandam aliquo modo famam et honorem alicujus illustris femine. Igitur, per se loquendo, talis dispensatio non solum speculative possibilis, sed etiam moraliter facilis est; semper enim suppono inhabilitatem ad matrimonium annexam statui religioso esse de jure humano.

15. Nihilominus tamen dispensatio cum tali limitatione concessa videri potest constituere hominem in gravi periculo peccandi contra votum et statum religiosum, quia difficile est post contractum matrimonium sese continere. Verum hæc occasio accidentaria est, et extrinseca, et accepta potius quam data, et variis mediis facile evitari posset, et ideo ex hac parte non fieret admodum difficilis talis dispensatio. Aliunde etiam videtur oriri quædam perplexitas ex tali dispensatione; si enim matrimonium illud non est consummatum, aut vinculum illud perpetuo mansurum est, vel iterum est dissolvendum. Primum est contra jus alterius conjugis, qui liber relinqui debet, si alter non vult consummare matrimonium, sed religionem profiteri, aut (quod perinde est) in ea permanere; secundum autem involvit quamdam repugnantiam in ipso facto. Per quid enim tale matrimonium solveretur, nisi per professionem? at hæc jam præcessit, et non potuit impedire valorem matrimonii, ne fieret; ergo multo minus poterit dissolvere jam factum. Quod si necessaria dicatur nova dispensatio Pontificis, præter communem dubitationem, an hæc sit possibilis, videtur specialem indecentiam involvere, dare dispensationem ad contrahendum matrimonium sub formali aut virtuali inten-

lione, aut spe iterum dispensandi in tali vinculo, dissolvendo illud.

16. Propter hanc ergo rationem dixi, hunc modum dispensationis forte non expedire, ne fieret. Nihilominus variis modis posset hæc difficultas vel superari, vel leniri. Primo, si illa limitatio non consummandi matrimonium non esset absoluta, sed solum quantum est ex parte ejus cum quo dispensatur, seu (quod perinde est) altero non repugnante, seu non exigente debitum. Secundo, si ad talem dispensationem concurreret consensus alterius conjugis, promittentis etiam Deo perpetuam continentiam, quod probabile est non repugnare valori matrimonii rati, et nunc optimo jure posset illud vinculum perpetuum manere sine consummatione. Tertio, posset etiam dispensatio ita concedi, ut si alter conjux nollet perpetuam castitatem servare, matrimonium solveretur, non tam per novam dispensationem quam per cessationem prioris, recuperante (ut sic dicam) professione vim dissolvendi matrimonium, qua fuerat quodam modo privata per priorem dispensationem; nam hæc vis non tantum in professione in fieri, sed etiam in facto esse intelligenda est, ut ita res explicetur; per dispensationem autem impedita fuit professio, ne matrimonio contrahendo obstaret, quod fieri potuit ea mente, ut vinculum perpetuum maneret utroque conjugis volente perpetuam castitatem servare; dissentiente autem altero intra certum tempus aliquod, per iteratam professionem, aut per ejusdem status perseverantiam matrimonium solveretur. His ergo modis sine repugnantia intelligi potest dispensatio in contractu, vel usu matrimonii in persona religiosa.

17. *Ad rationes in contrarium factas.* — Rationes dubitandi in principio propositæ ex dictis solutæ sunt; solum enim probant hanc dispensationem non fieri sine aliqua diminutione status religiosi, vel suspensione vinculi quoad usum et executionem ejus, non tamen probant necessarium esse ut omnino religionis vinculum tollatur. Ad cap. autem *Cum ad monasterium*, semel atque iterum in superioribus responsum est, Pontificem ibi non loqui universaliter de omni statu religioso, sed specialiter de professione juxta regulam monachalem, et præterea loqui de tali voto secundum se et secundum vim suam integram spectato. Ex quo non infert Pontifex se non posse dispensare in tali voto, sed non posse licentiam dare agenti contra illud, quia nimirum, nec voto integro manente, potest dare licentiam aliquid agendi contra illud, nec sine justa causa potest ipsum votum minuire, aut ejus obligationem ex parte auferre. Ex qua optione infert Pontifex, Abbatem nullo modo posse in his votis quidpiam immutare, nec sine causa, nec cum illa. Quomodo intellexit textum illum Innocentius ibi, et Abbas, num. 23, cum aliis, quos referunt et sequuntur Covarruv., de Testamentis, cap. 2, n. 9 et sequentibus; et Michael Medina, lib. 5 de Sacrorum hominum continentia, cap. 32 et 53. Non omittam advertere, nomine *Pontificis*, in illo textu interpretari non Summum Pontificem, sed Episcopum ordinarium, quia sæpe in antiquis decretis, Episcopi, et absolute Pontifices, et aliquando Summi Pontifices appellari solebant; quam expositionem sicut non improbamus, ita nec necessariam judicamus. (Vide Ferdinandum Mendocça, lib. 2, in Conc. Illibertinum, c. 30.)

FINIS LIBRI NONI.

INDEX CAPITUM LIBRI DECIMI

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

- CAP. I. *Utrum simplex obedientiæ votum, et honestum, et in consilio sit.*
 CAP. II. *Utrum simplex obedientiæ votum habeat conjunctam promissionem homini factam, et e contrario.*
 CAP. III. *Ad quid obliget, et ad quam materiam se extendat simplex obedientiæ votum.*
 CAP. IV. *Quale peccatum sit obedientiæ transgressio, et quibus modis excusari possit, vel cessare obligatio.*
 CAP. V. *Utrum votum obedientiæ sit aliquid indistinctum a traditione religiosa, et quid illi addat.*
 CAP. VI. *Quotuplex sit malitia in transgressione obedientiæ religiosæ.*
 CAP. VII. *An votum obedientiæ obliget ad totius regulæ observationem.*
 CAP. VIII. *Utrum votum obedientiæ religiosæ obliget ad parendum superiori in quacumque honesta materia.*
 CAP. IX. *Utrum perfecta obedientia Evangelica requirat universalem materiam sine ulla regulæ limitatione.*
 CAP. X. *Utrum ex obedientiæ voto obligetur quis ad perseverandum in eodem statu, vel possit ad suscipiendum alium obligari.*
 CAP. XI. *Cui parendum sit ex vi voti obedientiæ religiosæ.*
 CAP. XII. *Utrum in solemne votum obedientiæ cadere possit dispensatio.*

LIBER DECIMUS

DE VOTO OBEDIENTIÆ.

Argumentum hujus ultimi libri, est obedientia speciali voto in cultum Deo oblata, quæ, ut sic, non solum est unum ex consiliis Evangelicis a Christo Domino traditis, et unum e tribus votis quibus religiosus status essentialiter constituitur, sed etiam inter ea præstantissimum, ut docet D. Thomas 2. 2, q. 166, art. 8, tum ratione nobilioris materiæ, quam per hoc votum homo Deo consecrat; tum paupertas, bona externa, scilicet, divi-

tias; castitas, quasdam corporis voluptates; per obedientiam vero Deo quis offert animam, intellectum, ac voluntatem, ac seipsum totum in holocaustum; tum etiam ratione majoris oblationis extensivæ, quia per hoc votum etiam Deo homo subjicit, offertque omnes suas divitias, voluptates, cæterasque actiones, imo et seipsum totum cum illis in perpetuum famulatum et servitutum; hinc est, quod Augustinus, lib. Contra adversarium legis, obe-